

POSTANOWIENIE

31 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Pawłyszcz

na posiedzeniu niejawnym 31 marca 2026 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa M.B. i G.B.

przeciwko Bank w W.

o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej Bank w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 25 czerwca 2024 r., VI ACa 1219/22,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

(G.G.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 6 kwietnia 2022 r., XXV C 1015/20, Sąd Okręgowy w Warszawie ustalił nieważność umowy kredytu zawartej między powodowymi kredytobiorcami i pozwanym bankiem, zasądził od banku na rzecz powodów łącznie 131 345,69 zł z odsetkami oraz 65 672,85 franków szwajcarskich (CHF) z odsetkami tytułem zwrotu zapłaconych rat kredytu.

Wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną Sąd Apelacyjny w Warszawie uchylił wyrok Sądu Okręgowego w części zasądzającej 32 421,37 CHF z odsetkami i w tej części postępowanie umorzył, zmienił ten wyrok w ten sposób, że oddalił powództwo co do żądania zapłaty odsetek od 131 345,69 zł i 33 251,48 CHF za okres od 8 lutego do 16 lipca 2020 r. oraz oddalił apelację banku w pozostałej części.

Sąd Apelacyjny wskazał, że Sąd Okręgowy, zasądzając od banku na rzecz kredytobiorców należność w CHF, orzekł ponad żądanie, gdyż kredytobiorcy domagali się zasądzenia 33 251,48 CHF z odsetkami, tymczasem Sąd Okręgowy zasądził na ich rzecz 65 672,85 CHF z odsetkami, co skutkowało uchyleniem wyrok co do sumy zasądzonej ponad żądanie i umorzeniem postępowania w tej części.

Sąd drugiej instancji ustalił, że 7 maja 2008 r. powodowie zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego banku umowę kredytu w wysokości 308 074,00 zł, indeksowanego o franka szwajcarskiego (CHF), podlegającego spłacie przez 360 miesięcy. Integralną częścią umowy kredytu stanowił regulamin, zgodnie z którym kredyt indeksowany do waluty obcej to kredyt oprocentowany według stopy procentowej opartej na stopie referencyjnej dotyczącej waluty innej niż złote, którego wypłata oraz spłata odbywa się w złotych, w oparciu o kurs waluty obcej według tabeli banku. Strony 27 maja 2014 r. zawarły aneks do umowy w którym postanowiono, że spłata udzielonego kredytu będzie następowała w CHF.

Sąd drugiej instancji uznał, że postanowienia umowy kredytu, dotyczące indeksacji, mogą być uznane za abuzywne, o ile nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c.), czyli nie zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem. Brak jest podstaw, aby uznać, że klauzule waloryzacyjne zostały wyrażone w umowie kredytu w sposób jasny i precyzyjny. Przede wszystkim kredytobiorcy, jako konsumenci nie zostali przed zawarciem umowy poinformowani przez przedsiębiorcę o ryzyku kursowym w sposób, który mógłby uzasadniać przyjęcie, że główne świadczenie zostało sformułowane w sposób jednoznaczny. Bez znaczenia jest fakt złożenia przez kredytobiorców oświadczenia, iż są świadomi ryzyka kursowego, związanego ze zmianą kursu waluty indeksacyjnej w stosunku do złotego, w całym okresie kredytowania i akceptuje to ryzyko. Formalne poinformowanie strony powodowej o ryzyku kursowym nie jest wystarczające dla uznania postanowień umowy dotyczących mechanizmu indeksacji za transparentne. Skutkiem zawarcia w umowie klauzul indeksacyjnych jest ryzyko kursowe, ponoszone przez obie strony umowy, przy czym ryzyko ponoszone przez przedsiębiorcę jest ograniczone, zaś ryzyko konsumenta nie jest niczym ograniczone. Sąd drugiej instancji nadmienił, że za niedozwolone postanowienia umowne należy uznać te klauzule zawarte w umowie

z konsumentem, które uzależniają wysokość sumy, w jakiej kredyt ma być wypłacony i zwrócony, od decyzji tylko jednej ze stron, w dodatku strony silniejszej.

Wobec konkluzji, że umowa kredytu zawierająca abuzywne klauzule obejmujące główne świadczenia stron jako nieważna (bezskuteczna) ex lege nie wiąże stron ze skutkiem ex tunc, roszczenie kredytobiorców o zwrot spełnionego świadczenia było zasadne w świetle art. 410 k.c.

Pozwany bank wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na potrzebę wykładni:

1) art. 4 ust. 2 i art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, art. 65 , 354, 358 § 2, art. 385¹ § 1 i 2 i art. 385² k.c. oraz art. 69 ust. 3 pr.bank.;

2) art. 189 k.p.c.,

oraz wystąpienie w sprawie istotnych zagadnień prawnych:

1) czy w przypadku uznania w wyniku kontroli incydentalnej obecnych w umowie o kredyt indeksowany kursem waluty obcej klauzul spreadowych, nieokreślających głównego przedmiotu umowy, za niedozwolone (nieuczciwe) warunki umowne, prawidłowym jest przyjęcie nieważności całej umowy, skoro klauzule ryzyka walutowego, określające - zgodnie z jednolitym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej - główny przedmiot tej umowy, nie stanowią niedozwolonych (nieuczciwych) warunków umownych;

2) czy w przypadku uznania w wyniku kontroli incydentalnej obecnych w umowie o kredyt indeksowany do waluty obcej klauzul odnoszących się do indeksacji kredytu kursem waluty obcej za niedozwolone (nieuczciwe) warunki umowne i w konsekwencji przyjęcia upadku umowy, jako konsekwencji wyeliminowania z niej mechanizmu indeksacji, kierując się zasadą utrzymania umowy w mocy oraz mając na uwadze postulat przywrócenia sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on w przypadku braku nieuczciwych warunków umownych, prawidłowe jest odwołanie się, jako do podstawy dla określenia oprocentowania zobowiązań kredytowych wyrażonych w walucie polskiej, do stawki referencyjnej WIBOR;

3) czy wobec umożliwienia kredytobiorcom posiadającym kredyty denominowane lub indeksowane do waluty innej niż waluta polska dokonywania spłaty rat kapitałowo-odsetkowych oraz dokonania przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie na podstawie art. 69 ust. 3 pr.bank., wzięwszy pod uwagę aksjomat racjonalności krajowego ustawodawcy, uzasadnione jest przyjęcie, że kredyty denominowane lub indeksowane do waluty innej niż waluta polska są kredytami udzielonymi w złotych polskich.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Bank nie objął wnioskiem o przyjęcie skargi do rozpoznania zagadnienia abuzywności postanowień umowy przewidujących dokonywanie przeliczeń złotych na CHF i odwrotnie kursami ustalany jednostronnie przez bank. Natomiast uchwałą całego składu Izby Cywilnej SN z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, do rangi zasady prawnej podniesiono tezy:

1) w razie uznania, iż postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów;

2) w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

Powyższe tezy, wiążąc w niniejszej sprawie (art. 88 u.s.n.), uniemożliwiają przyjęcie skargi kasacyjnej w oparciu o powyższe podstawy, gdyż wykluczają istnienie stosunku prawnego po usunięciu z treści umowy kredytu indeksowanego źródła kursu walutowego. W celu uwzględnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący musiałby zakwestionować tezę Sądu drugiej instancji o nieuczciwym charakterze przeliczników walutowych ustanowionych w umowie lub zakwalifikowaniu umowy jako umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej.

Należy przy tym zaznaczyć, że na podstawie art. 385² k.c. dla stosowania art. 385¹ k.c. istotna jest chwila zawarcia umowy (uchwały w składzie 7 sędziów SN z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2, z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56), a nie ewentualne, późniejsze zmiany nieważnej umowy lub stanu prawnego (jak wejście w życie art. 69 ust. 3 pr.bank.), chyba że przepisy przejściowe stanowiłyby o sanowaniu nieważnych umów.

Wykładni nie wymaga art. 189 k.p.c. co do tego, czy w sytuacji, gdy kredytobiorcy przysługuje roszczenie o zapłatę, ma on interes prawny do wytoczenia powództwa wyłącznie o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego. Wprawdzie art. 189 k.p.c. nie może być podstawą ustalenia nieważności umowy, gdyż nieważność umowy jest jedynie przesłanką rozstrzygnięcia o innych żądaniach, w tym o żądaniu ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku kredytu. Jednak w praktyce orzeczniczej przyjęło się orzekanie o ważności umowy rozumianej jako skrótowe określenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego mającego powstać na mocy spornej umowy. Przy tym dopóki nieważna umowa nie zostanie wykonana w całości lub z innych przyczyn nie przestanie wiązać, strona umowy ma interes prawny w ustaleniu nieistnienia stosunku kredytu, tj. nieważności umowy kreującej ten stosunek, niezależnie od roszczeń powstałych w związku z wykonaną częścią umowy.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dariusz Pawłyszcz

(G.G.)

[SOP]